

KRYTERIA OCENIANIA ODPOWIEDZI
Próbna Matura z OPERONEM
Język polski
Poziom rozszerzony

Listopad 2014

Przykładowy plan interpretacji porównawczej

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnej z regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, mającej czytelną kompozycję, będącej spójną i funkcjonalną pod kątem stylistycznym. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **40 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **300 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w aneksie do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Temat 1. Dokonaj interpretacji porównawczej podanych fragmentów utworów. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.

1. Sformułowanie hipotezy interpretacyjnej, np.:

– oba fragmenty przedstawiają człowieka w sytuacji petenta/klienta, mówią o relacjach jednostka – instytucja; teksty są utrzymane w podobnej konwencji stylistycznej.

2. Określenie sytuacji, czasu, miejsca akcji i prezentacja bohaterów w obu tekstach, np.:

– *Kieszonkowy atlas kobiet* – próba dokonania transakcji w urzędzie; czasy PRL; bohaterami są: władczą urzędniczką i upokarzany przez nią (i sam się upokarzający) klient;
– *Zwał* – dokonywanie transakcji w banku; czasy współczesne; bohaterami są: uniżona pracownica banku i władczy klient.

3. Określenie problemu, przed którym stoją bohaterowie, wskazanie podobieństwa sytuacji, dostrzeżenie różnic realiów i perspektyw, np.:

Oba teksty dotyczą sytuacji rozgrywającej się pomiędzy urzędnikiem a klientem. W *Kieszonkowym atlasie kobiet* obserwujemy zmagania zdesperowanego, chcącego uzyskać pomoc, klienta, ze skorumpowaną urzędniczką. Natomiast w *Zwale* mamy do czynienia z odwrotną sytuacją. Klient przejmuje władzę, a służy mu uniżona pracownica banku.

4. Rozpoznanie istoty konfliktu między bohaterami, wskazanie ich motywacji, np.:

– *Kieszonkowy atlas kobiet* – poczucie władzy urzędniczki, jej bezkarność, dostrzeżenie związku między sytuacją ekonomiczną i systemem a relacją między petentami a urzędniczką, bezradność petenta, jego upokorzenie, powszechność korupcji;
– *Zwał* – uniżoność pracowników banku wobec zamożnego klienta, przekonanie, że człowiekowi zamożnemu należy się staranna i uprzejma obsługa, fałsz i obłudność wynikające z chęci zysku,

dostrzeżenie związku między sytuacją ekonomiczną i systemem a relacją między klientem a pracownikiem banku.

5. Analiza języka narracji jako elementu kreacji postaci i świata przedstawionego, np.:

- *Kieszonkowy atlas kobiet* – mowa pozornie zależna, słownictwo nacechowane, wyrażające stosunek urzędniczek do petenta, wyliczenia (*miauczał, szeptał, kusił, wiły się, błagały, klękały*), określenia urzędniczek eksponujące jej pozycję (*Panienska z Ottarza, Królowa sklejkowych biur*), ironiczne nacechowanie narracji wyrażone w składni, groteskowości języka w funkcji oceniającej;
- *Zwał* – język potoczny charakterystyczny dla komunikacji pracownik banku – klient (kolokwializmy, zdrobnienia, składnia i słownictwo mające wyrażać bliskość nadawcy i odbiorcy), słownictwo wyrażające pozorny szacunek pracownika wobec klienta, ironiczne nacechowanie narracji wyrażone w składni, groteskowości języka w funkcji oceniającej.

6. Dostrzeżenie w obu tekstach ironii i groteski jako narzędzi kreowania i oceny świata przedstawionego

7. Podsumowanie, np.:

- dostrzeżenie podobieństwa sytuacji i jej wpływu na ludzkie zachowania, dostrzeżenie różnic i wskazanie ich źródła (inny kontekst czasowy); dostrzeżenie podobieństwa w sposobie kreowania świata i jego funkcji w ocenie postaw i rzeczywistości, dla której są charakterystyczne.

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja interpretacyjna	Oceniając pracę pod względem koncepcji interpretacyjnej, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworem oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze. – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmuje sensy niedosłowne – 4 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne – 2 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworem – 0 pkt – brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem	0–6
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest: – trafna – czy zawiera wyłącznie powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu, – pogłębiona – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, lecz także w kontekstach. – 12 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 4 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0–12

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych: – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia w funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady <i>decorum</i> . – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4

Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:

- otrzymuje 0 punktów w kategorii koncepcja interpretacyjna, jeżeli przyznano 0 punktów w pozostałych kategoriach,
- nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii koncepcja interpretacyjna, a 0 za uzasadnienie tezy interpretacyjnej,
- otrzymuje 0 punktów w kategoriach: koncepcjach interpretacyjna, uzasadnienie tezy interpretacyjnej i poprawność rzeczową, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów.

Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.

Przykładowy plan wypowiedzi argumentacyjnej

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność twórczego wykorzystania tekstów kultury typu: recenzja, szkic, artykuł, esej, w odwołaniu do rozmaitych kontekstów. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **40 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **300 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w aneksie do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Temat 2. Określ, jaki problem podejmuje Witold Gombrowicz w podanym tekście. Zajmij stanowisko wobec rozwiązania przyjętego przez autora, odwołując się do tego tekstu oraz do innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.

1. Określenie tematu tekstu, np.:

- sposób funkcjonowania poezji (sztuki wysokiej) w powszechnym odbiorze;
- autor wskazuje wpływ tradycji i konwenansu na odbiór poezji.

2. Określenie stanowiska autora, np.:

- Gombrowicz odrzuca zachwyt i uznanie dla poezji, uznając ją za niezrozumiałą i nudną dla przeciętnego odbiorcy;
- wskazuje na zakłamanie, pozorność zachwytu nad poezją, widząc jego źródło w snobizmie i nawykach wyniesionych z edukacji szkolnej;
- uznaje elitarność poezji, podkreślając tym samym, że nie może ona wzbudzać powszechnego zachwytu, gdyż obcowanie z nią jest trudne i wymaga wiele od odbiorcy.

3. Dostrzeżenie cech charakterystycznych tekstu (elementy analizy i interpretacji), np.:

- rozpoznanie gatunku – esej, wskazanie charakterystycznych cech tematyki i kompozycji tego typu wypowiedzi;
- wskazanie językowych wyznaczników subiektywizmu i refleksyjności wypowiedzi;
- rozpoznanie ironii i wskazanie innych charakterystycznych cech stylu autora oraz jego funkcji.

4. Rozważenie i ocena stanowiska autora oraz sformułowanie własnego stanowiska wobec problemu, np.:

- dostrzeżenie, że według autora poezja jest nienaturalnym, zbyt skonwencjonalizowanym sposobem mówienia, poprzez swoje wyrafinowanie stylistyczne jest hermetyczna, przestała być sposobem komunikowania się poety z odbiorcami, jest zrozumiała i odbierana ewentualnie przez innych poetów, straciła związek z rzeczywistością, nie wyraża człowieka, co według Gombrowicza jest fundamentalnym zadaniem sztuki; ewentualne zachwyty nad poezją, uznanie jej rzekomego piękna to efekt zniewolenia przez system edukacji narzucający schemat odbioru poezji;
- wyrażenie zgody/niezgody na stanowisko Gombrowicza (możliwe jest też ambiwalentne stanowisko wobec podjętej w tekście kwestii);
- potwierdzenie własnego stanowiska przykładami z literatury, sztuki.

5. Omówienie roli poezji współczesnej, np.:

- przywołanie kanonu poezji obecnej w szkolnej edukacji i jego subiektywny odbiór i ocena piszącego;
- dostrzeżenie lub zakwestionowanie kulturotwórczej roli poezji (np. jej wpływ na język potoczny, udział w tworzeniu wspólnego kodu użytkowników języka – podanie, omówienie i ocena konkretnych przykładów);
- dostrzeżenie lub zakwestionowanie utylitarnej roli poezji polskiej i jej znaczenia dla odbiorców w czasach zniewolenia (podanie, omówienie i ocena konkretnych przykładów);
- dostrzeżenie i skomentowanie subiektywizmu ocen autora tekstu;
- refleksja nad miejscem i znaczeniem poezji w czasach współczesnych;
- teksty kultury możliwe do wykorzystania: powieści i/lub ich filmowe adaptacje: *Kamienie na szaniec*, *Szyfrowe prace* (fragment z recytacją Zygiera), *Stowarzyszenie umarłych poetów*, *Lalka* (fragment ukazujący czytanie Mickiewicza przez Wokulskiego), film: *Ostatni dzwonek*, twórczość Zbigniewa Herberta, Czesława Miłosza, Jacka Karczmarskiego (jej znaczenie w czasach PRL).

6. Sformułowanie własnych wniosków

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Określenie problemu	Oceniając pracę pod względem określenia problemu, bierze się pod uwagę jego zgodność z tekstem oraz to czy jest ono pełne. – 9 pkt – określenie problemu zgodne z tekstem i pełne – 6 pkt – określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne – 3 pkt – określenie problemu częściowo zgodne z tekstem – 0 pkt – brak określenia problemu lub problem niezgodny z tekstem	0–9
Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	Oceniając pracę pod względem sformułowania stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, bierze się pod uwagę, czy jest ono adekwatne do tekstu i czy jest ono pełne. – 9 pkt – stanowisko adekwatne do tekstu i pełne – 6 pkt – stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne – 3 pkt – stanowisko częściowo adekwatne do tekstu – 0 pkt – brak stanowiska lub stanowisko nieadekwatne do tekstu	0–9
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych. – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznanomość tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia w funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady <i>decorum</i> . – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający: – otrzymuje 0 punktów w kategorii określenie problemu, jeżeli przyznano 0 punktów w pozostałych kategoriach, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii określenie problemu, a 0 za sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, – otrzymuje 0 punktów w kategoriach: określenie problemu, sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu i poprawność rzeczową, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów. Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.		